

Lobbyister bör redovisas öppet

Svenska Dagbladet den 14 augusti 2010

Vi befinner oss just nu i slutspurten av en intensiv valkampanj med politiska utspel och vallöften. Det kommande riksdagsvalet är ett utmärkt tillfälle att reflektera över hur det går till när vår politik utformas under fyraårsperioderna mellan det att vi väljer våra politiker. Lobbying är idag en självklar del av svensk politik, och dess inflytande växer från år till år. Tre av fyra riksdagsledamöter blir kontaktade av lobbyister minst en gång i veckan, och många oftare än så. Pris till årets lobbyist har delats ut sedan 1996 och under de senaste tio åren har de stora pr-byråerna flerdubblat sina intäkter. Till skillnad från många andra länder saknar Sverige ett regel-verk för offentliggörande av särintressenas inflytande. Svensk lobbyism sker därför i huvudsak i det fördolda.

Lobbyister har störst inflytande genom tillhandahållande av information och expertkunskap. I Sverige är sannolikt den vanligaste formen av lobbying att man utför delar av det politiska grundarbetet åt politiker. Förutom att förse dessa med information och beslutsunderlag, genom att till exempel ta fram statistik och skriva rapporter, förefaller det också vanligt att lobbyister bistår i skrivandet av debattartiklar och riksdagsmotioner. På så sätt kan man föra upp nya frågor på den politiska dagordningen och påverka inriktningen av specifika lagförslag.

I jämförelse med till exempel USA finns det väldigt begränsade möjligheter att få information om lobbyister och deras aktiviteter i Sverige. De behöver inte registrera sig, offentliggöra vilka politiker de kontakter, hur ofta de träffas eller vilka frågor de avhandlar. I USA kan man där-emot enkelt hitta information om hur mycket enskilda organisationer och företag spenderat på lobbying och vilka specifika lagförslag de har försökt påverka. Tack vare tydlig offentlig information om lobbyisternas aktiviteter har de amerikanska väljarna mycket bättre möjlig- heter än de svenska väljarna att se vilka specialintressen som kan ha påverkat deras folkvalda.

Det är viktigt att notera att lobbyism kan skapa ett mer effektivt politiskt beslutsfattande. Den är ett verktyg för samhällsorganisationer att göra politiker uppmärksamma på viktiga frågor och gör att politikerna får fler och bättre beslutsunderlag. Samtidigt uppstår obalanser. Lobbyismens baksida är att den ger ett oproportionerligt inflytande till resursstarka grupper. Detta kan dock vägas upp av tydlig information till allmänheten, medierna och forskarvärlden om lobbyismens omfattning och inriktning.

Vi kan därför inte fortsätta låta den svenska lobbykåren utöva inflytande i det fördolda. Istället behövs ett rapporteringssystem, utformat efter vår svenska verklighet, som synliggör dess omfattning och inflytande. Eftersom en stor del av lobbyingen i Sverige utförs direkt av intresse organisationer eller enskilda företag räcker det inte att bokföra pr-byråer och deras lobbyister, utan även företags och intresseorganisationers kontakter med politiker bör bokföras.

Utformningen av ett system för att samla och rapportera sådan information bör utredas grundligt, även om vi här lämnar tre förslag på enkla åtgärder:

- För att få en överblick över pr-byråernas arbete måste alla företag som kontakter politiker för en klients räkning registrera sig som lobbyingföretag samt registrera sina

kunder. Detta skulle ge en överblick över storleken på lobbybranschen och göra det möjligt att få information om vilka som anlitat pr-byråer och i vilket ärende.

- Idag finns regelverk för att registrera delar av politikers kontakter med omvärlden, men detta behöver både göras mer bindande och uppgifterna behöver göras lättillgängliga. Vi föreslår att informationen sammanställs och publiceras löpande på internet. Detta skulle täcka in både företags och intresseorganisationers direkta kontakt med politiker och pr-byråers kontakter då de agerar som ombud. För att skydda den personliga integriteten bör dock privatpersoners kontakter med politiker utelämnas.
- I de fall där en politikers motion eller offentligt debattinlägg författats, delvis eller i sin helhet, av en person som inte är anställd i offentlig verksamhet eller i partiorganisationen, ska detta offentliggöras.

Dessa tre enkla åtgärder skulle öka transparensen i svensk politik och ge allmänheten en bättre inblick i hur politiken formas. All lobbying skulle inte bli registrerad, men det skulle vara ett viktigt steg mot en ökad öppenhet i den politiska processen även i Sverige.

OLLE FOLKE

assistent professor i statsvetenskap, Columbia University och IFN, Institutet för Näringslivsforskning

JOHANNA RICKNE

doktorand i nationalekonomi, Uppsala universitet och IFN